

-
Р Е Ш Е Н И Е № 17

София, 8 ноември 2018 г.

(Обн. , ДВ, бр. 95 от 16.11.2018 г.)

Конституционният съд в състав: Борис Велчев –председател, членове: Цанка Цанкова, Стефка Стоева, Румен Ненков, Кети Маркова, Георги Ангелов, Анастас Анастасов, Гроздан Илиев, Мариана Карагьозова-Финкова, Константин Пенчев, Таня Райковска, при участието на секретар-протоколиста Росица Симова разгледа в закрито заседание на 8 ноември 2018 г. конституционно дело № 9/2018 г., докладвано от съдията Таня Райковска.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България, във фазата за решаване на делото по същество.

Делото е образувано на 28.03.2018 г. по искане на състав на Върховния касационен съд (ВКС) за установяване на противоконституционност на чл. 225, ал. 3 от Закона за съдебната власт (ЗСВ), (обн., ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г., последно изм. и доп. ДВ, бр. 77 от 18.09.2018 г.).

Според вносителя разпоредбата на чл. 225, ал. 3 ЗСВ противоречи на чл. 4, ал. 1, чл. 48, ал. 1 и ал. 5, във вр. с чл. 31, ал. 3 и 4 от Конституцията.

Съдебният състав на ВКС посочва, че правото на освободения от длъжност магистрат да получи паричното обезщетение по чл. 225, ал. 1 и ал. 3 ЗСВ попада под закрилата на прогласеното и гарантирано в чл. 16 от Конституцията право на труд и произтичащото от това право да получи възнаграждение и обезщетение за положен труд, за което съгласно чл. 48, ал. 1, изр. 2 от Конституцията държавата е длъжна да създаде условия, респективно да не създава пречки за изплащането им. Поддържа се, че с атакуваната разпоредба се създава основание за ВСС да откаже изплащане на обезщетението без гаранции срещу прекомерна и произволна продължителност спрямо обвинените за умишлени престъпления съдии, прокурори или следователи. Вносителят твърди, че отсъства легитимна цел за ограничаване правото на тези лица, липсва разумен баланс между средства и цели, чието постигане се търси, засяга се значително правната сфера на лицата, като се приравняват на виновни (презумпция за невиновност), търпят същите неблагоприятни последици, каквито и лицата с влязла в сила присъда.

Доводи относно противоконституционност на чл. 225, ал. 3 ЗСВ са изложени от вносителя и в представените след разпореждане от 31.05.2018 г. допълнителни съображения по делото.

С определение от 3 юли 2018 година Конституционният съд е допуснал искането за разглеждане по същество. Съдът е конституирал като заинтересовани институции: Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието, министъра на отбраната, главния прокурор, Висшия съдебен съвет, Висшия адвокатски съвет.

Отправена е покана да предложат писмени становища до Съюза на юристите в България, Съюза на съдиите в България, Българска съдийска асоциация, Асоциация на българските административни съдии, Асоциация на прокурорите в България, Камара на следователите в България.

Поканени са да дадат писмено правно мнение по предмета на делото проф. д-р Васил Мръчков, проф. д-р Емил Мингов, проф. д-р Красимира Средкова, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Снежана Начева.

Постъпилите по делото становища и правни мнения се разделят на две групи.

Първата група, която включва министъра на отбраната, Върховния административен съд, Висшия адвокатски съвет, Съюза на юристите в България, Съюза на съдиите в България и Камарата на следователите в България, споделят и допълват доводите в искането, което намират за основателно.

Втората група становища и правни мнения, която включва Министерския съвет, министъра на правосъдието, Висшия съдебен съвет, главния прокурор, проф. д-р Емил Мингов, намират искането за неоснователно.

Останалите конституирани заинтересовани институции и поканени да дадат правно мнение по делото, не са депозирали писмени становища.

Съдът, като обсъди доводите в искането и в допълнителните съображения на вносителя, постъпилите по делото писмени становища и правни мнения, както и относимата правна уредба, за да се произнесе, взе предвид следното:

Предмет на оспорване е чл. 225, ал. 3 от Закона за съдебната власт, по силата на който паричното обезщетение при освобождаване от длъжност не се изплаща до приключване на наказателното, респ. дисциплинарното производство в случаите, когато съдия, прокурор или следовател е привлечен като обвиняем за извършено умишлено престъпление или по отношение на него е образувано дисциплинарно производство. В тази редакция разпоредбата действа още от приемането на ЗСВ през 2007 год. (ДВ, бр. 64/07.08.2007 г.), като по нейното прилагане не е имало неяснота и необходимост от промяна.

Според чл. 225, ал. 1 ЗСВ при прекратяване на служебното правоотношение съдиите, прокурорите и следователите с повече от 10 години стаж на такава длъжност имат право на еднократно парично обезщетение в размер на толкова брутни месечни възнаграждения, колкото прослужени години имат в органите на съдебната власт, но не повече от 20. Законодателят е предвидил в чл. 229 ЗСВ, че за неуредените в съответния раздел въпроси се прилага Кодексът на труда.

Историческият преглед по въпроса за обезщетенията на работещите по съдебно ведомство, респ. в съдебната власт разкрива, че подобен вид плащане при прекратяване на правоотношението (освобождаване от длъжност, уволнение) е съществувало още при действието на Търновската конституция. Законът за устройството на съдилищата от 1926 година (ДВ, бр. 226 от 22.01.1926 г.) в чл. 127 предвижда, че длъжностните лица по съдебно ведомство, които са навършили 60 годишна възраст и имат най-малко 30 годишна служба получават при уволнение, освен по дисциплинарен ред (чл. 141), възнаграждение в размер на една годишна заплата с всички бюджетни прибавки.

Законът за устройство на съдилищата от 1934 г. (ДВ, бр. 182/12.11.1934 г.) в чл. 136 при същата възраст и прослужено време отрежда при уволнение на длъжностни лица по съдебно ведомство, освен по дисциплинарен ред – плащане в размер на половин годишна заплата, с всички бюджетни прибавки. Длъжностните лица, прослужили по-малко време, получават при уволнение възнаграждение, съгласно Закона за държавните служители и Закона за бюджета на държавата.

В Закона за устройство на съдилищата от 1976 г. (ДВ, бр. 23 от 19.03.1976 г.) отсъства конкретна правна уредба, но се препраща към Кодекса на труда (чл. 220-222) при прекратяване на правоотношението или при отзоваване на съдия.

В Закона за съдебната власт от 1994 г. (ДВ, бр. 59/22.07.1994 г. – отм. ДВ, бр. 64/07.08.2007 г.) правната уредба се съдържа в чл. 139г (ДВ, бр. 133/1998 г.) Разпоредбата на чл. 139г, ал. 1 е идентична с действащия чл. 225, ал. 1 ЗСВ, а в чл. 139г, ал. 3 се посочва: “В случаите на повдигнато обвинение за умишлено престъпление или на образувано дисциплинарно производство поради тежко нарушение или системно неизпълнение на служебните задължения, както и при действия, които накърняват престижа на съдебната власт, обезщетението не се изплаща до приключване на наказателното или дисциплинарното производство.”

В рамките на българското законодателство изплащане на обезщетение при прекратяване на правоотношението с работник или служител (държавен служител) е предвидено в Кодекса на труда (КТ), Закона за държавния служител (ЗДСл), Закона за министерството на вътрешните работи (ЗМВР), Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ), Закона за Националната служба за охрана (ЗНСО), Закона за Държавна агенция “Национална сигурност” (ЗДАНС).

Задължителен елемент от фактическия състав на обезщетението по КТ и ЗДСл е придобиването на право на пенсия от съответните лица. При останалите законодателни разрешения работникът или служителът има възможност да получи обезщетение при прекратяване на правоотношението, без да се изисква придобиване право на пенсия. Хипотезите, при които не се прилага основният текст за плащане на обезщетение в изброените закони са различни, най-често свързани с дисциплинарно уволнение. Специфичното е, че в посоченото законодателство (без КТ и ЗДСл.) е налице възможност на тези лица за многократно включване в системата на правоохранителните органи и отбрана, като съществува законова основа за преизчисляване на обезщетението.

Сходно на предвиденото в чл. 225, ал. 3 ЗСВ ограничение по отношение изплащането на обезщетение към момента на прекратяване на правоотношението се съдържа в чл. 117, ал. 7 ЗДАНС (ДВ, бр. 109/2007 г.).

В искането тезата за противоконституционност на оспорения текст се основава на твърдението, че „правото на освободения магистрат да получи парично обезщетение по чл. 225, ал. 1 ЗСВ попада под закрилата на прогласеното в чл. 16 от Конституцията право на труд и произтичащото от това право да получи възнаграждение и обезщетение за положен труд, за което съгласно чл. 48, ал. 1, изр. 2 от Конституцията – държавата е длъжна да създаде условия, респ. да не създава пречки за изплащането им.“

Конституционният съд намира за необходимо да подчертае, че правото на труд е изведено на конституционно ниво като основно право на гражданите (чл. 48, ал. 1 от Конституцията). Неговата уредба в основния закон е признание от най-високата правна трибуна за фундаменталното

значение на труда като общо и лично благо (Решение на КС № 1 от 2018 г. по к. д. № 3/2017 г.). Трудът и професията за отделния човек са материалните условия за живот и за свободното разгръщане на личността му.

Симетрично на значимите материални, но и морални последици от пълноценната реализация на правото на труд, в ал. 5 на чл. 48 от Конституцията са открити съществени негови проявления: уредени са като основни права, срещу които стои задължението на работодателя да осигури здравословни и безопасни условия на труд, минимално трудово възнаграждение и заплащане, съответстващо на извършената работа, почивка и отпуск при условия и ред, определени със закон. Поради особената им важност, макар и да са съпътствали правото на труд, те са с ранг на самостоятелни конституционни права на работниците и служителите с полагащата им се конституционна закрила.

Разпоредбата на чл. 48, ал. 1, изр. 1 от Конституцията фиксира широк субектен обхват на правото на труд. Титуляр на конституционното право на труд са „гражданите“. В тази категория попадат преди всичко лицата, които работят по трудово правоотношение, но и много други слоеве от работещите граждани в обществото, които упражняват трудова дейност в изпълнение на задължения по други правоотношения – държавни служители, съдии, прокурори и следователи, лицата, които упражняват самостоятелно занаят, свободна професия и пр.

Конституционният съд в практиката си приема, че правоотношенията на съдии, прокурори и следователи са самостоятелен вид административни правоотношения по изпълнение на платена държавна служба в изпълнение на функциите им при осъществяване на съдебната власт като отделен вид държавна власт. Независимо от спецификите на този вид правоотношения, съдиите, прокурорите и следователите полагат труд в изпълнение на възложените им функции, изпълняват законовите си задължения и получават възнаграждение, ползват различни видове отпуски, подлежат на командироване и пр., поради което в чл. 229 ЗСВ изрично е предвидено субсидиарното прилагане на Кодекса на труда за неуредените в този раздел на Закона за съдебната власт въпроси.

На конституционно ниво не е уреден начинът на определяне на възнаграждението на съдии, прокурори и следователи, т. е. това е въпрос на законодателна целесъобразност (Решение № 18/2011 г. по к. д. № 6/2011г.). Член 133 от Конституцията предоставя на законодателя да уреди включително и възнагражденията на работещите в съдебната власт и по аргумент на по-силното основание, това би следвало да се отнася и до обезщетението при прекратяване на правоотношение с горепосочените лица. Предоставените със закон права, които не произтичат директно от конституционно защитеното право на труд, са израз на преценка на законодателя и поради това режимът по отношение на визираните обезщетения е различен.

Очертаването на пределите на свободата на преценка на законодателя при фиксиране на предпоставките за изплащане на еднократно парично обезщетение на съдии, прокурори и следователи в случай на освобождаване от длъжност, предполага да се изясни предназначението и характера на това обезщетение.

Конституционният съд в свое Решение № 1/2017 г. по к. д. № 6/2016 г., по повод оспорване конституционността на чл. 166, ал. 3 ЗСВ приема, че еднократното парично обезщетение, което съдиите, прокурорите и следователите получават при прекратяване на служебното им правоотношение представлява по своя характер „благодарствено парично обезщетение“. Съдът не намира основание да отстъпи от това разрешение, още повече, че то е в съответствие с подкрепените виждания на доктрината, така и със съдебната практика и следва традиционното разбиране в българското общество. Възможностите за допълнителни плащания на работниците и служителите при определени хипотези са широко практикувани в съвременните законодателства, те са били познати в българския правен ред не само в гореизброеното законодателство, но и в Наредба-закон за трудовия договор от 1936 г., а понастоящем се явяват и част от уредбата в чл. 157 на Договора за функционирането на Европейския съюз.

В доктрината е прието, че паричната сума, която получават работниците и служителите, отговарящи на конкретните законови изисквания при прекратяване на правоотношението, не представлява същинско обезщетение, тъй като не възстановява на работника или служителя вреди от работодателя. Обезщетението по чл. 222, ал. 3 КТ е едно правно задължение за работодателя, респ. субективно право на работника или служителя, то не предпоставя вреда и се дължи при наличието на предвидените в закона предпоставки. Вредата не е между тези предпоставки и съответното плащане не представлява форма на обезвреда и по същината си не представлява обезщетение. То е от категорията на плащанията, наречени „гратификационни“, т. е. изразяващи благодарността на работодателя спрямо работника или служителя, за това „че е приключил живота си в труда по трудово правоотношение, придобил е право на пенсия и отива в пенсия“. А при наличие на работа повече от 10 години при един и същи работодател, това плащане е и в по-голям размер, защото изразява и признателността на работодателя към излизания в пенсия за неговата лоялност, която му е засвидетелствал с продължителната си работа и принос в дейността на предприятието.

Гратификацията по чл. 222, ал. 3 КТ е превърната в задължителна за изплащане от работодателя, когато всички законови изисквания са налице, т. е. не зависи от неговата субективна преценка и е въздигната в субективно право на работника или служителя, което на общо основание може да се защитава и по съдебен ред. Това благодарствено плащане, отчитайки неговото социално предназначение, е замислено и уредено като еднократно плащане при прекратяване на трудовия договор, съответно на служебно правоотношение в изпълнение на публична дейност в изпълнителната власт или в изпълнение на публична дейност в съдебната власт.

Съобразявайки се с изброените особености на еднократното парично обезщетение, Конституционният съд застъпва разбирането, че то, макар и да се изплаща при прекратяване на правоотношението, не се дължи непосредствено срещу претърпян труд и поради това не представлява трудово възнаграждение, нито служи за компенсиране на претърпени от работника или служителя вреди. Обезщетението не е част от конституционно защитеното съдържание на единното основно право на труд на съдии, прокурори и следователи по чл. 48, ал. 1 от Конституцията. Правото на парично обезщетение при прекратяване на правоотношението за работа не е включено в изчерпателния каталог с трудови права по чл. 48, ал. 5 от

Конституцията, поради което не може да се третира и като самостоятелно конституционно право.

Изложението позволява да се заключи, че законодателят е правомощен по съображения за целесъобразност – социална и финансова да определи условията, при които на съдии, прокурори и следователи да се изплаща парично обезщетение в случаите на прекратяване на тяхното правоотношение. Тази законодателна целесъобразност може и следва да бъде упражнена само в конституционно установените граници (Решение № 18/97 г. по к. д. № 12/1997 г. и Решение № 7/95 г. по к. д. № 9/1995 г.).

Свободата на преценка на Народното събрание в тази сфера има своите предели, очертани чрез основните начала, които пронизват конституционната уредба на съдебната власт и стоят в основата на правовата държава. Сред тях е принципът за нейната независимост (чл. 117, ал. 2 от Конституцията). В своята практика Конституционният съд последователно поддържа позицията, че двете изречения във втората алинея на чл. 117 от Конституцията представляват обективизиран израз на конституционното установяване на независимостта, както на осъществяващите правораздаването, така и на цялата система, т. е. на съдебната власт (Решение № 11 от 2002 год. по к. д. № 18/2002 г.; Решение № 12 от 2018 год. по к. д. № 1/2018 г.). Така, независимостта на съдебната власт се проявява в две посоки – първо, независимост от другите власти (принципът за разделение на властите, но и взаимодействието помежду им) и второ, независимост на отделния съдия, прокурор, следовател при изпълнение на функциите му.

Пряко отношение към автономията на съдиите, прокурорите и следователите има механизмът за заемане на магистратски длъжности, както и изискванията, които законът поставя за това. Сред квалификациите за постъпване в системата на съдебната власт присъства изискването за притежаване на необходимите нравствени качества (чл. 162 ЗСВ), като законодателят неслучайно е поставил особен акцент върху тях, извеждайки ги преди професионалните. Това изискване не е лишено от практическо изражение пожелание, а е уредено като самостоятелно условие за заемане на длъжността съдия, прокурор или следовател, наравно и наред с останалите. При назначаване на съдии, прокурори и следователи, кадровият орган не проверява само наличието или липсата на формалните критерии на закона (образование, стаж и т.н.), а се произнася и по съществения въпрос дали кандидатът притежава необходимите нравствени и професионални качества. Положение, което свидетелства за значението на нравствените качества на съдиите, прокурорите и следователите като фактор за формиране на по-високо обществено доверие към съдебната система, защита правата на човека и утвърждаване върховенството на закона, предотвратяване и ограничаване на корупцията в системата на съдебната власт. Тези качества са мерило за личната им способност да мислят самостоятелно, да действат по съвест и вътрешно убеждение, без да се поддават на въздействия и влияния, чужди на истината и справедливостта. По този начин се изпълнява конституционният принцип за независимост на магистратите, възприемана като тяхно субективно право в публичната сфера, корелат на което е задължението на държавата да я осигури, но и като дълг и отговорност спрямо обществото. Независимо правосъдие в името на народа, в защита на правата и законните интереси на гражданите и юридическите лица, може да се очаква само от съдии, прокурори и следователи, които имат необходимите не само професионални, но и нравствени качества.

Преценката дали лицето притежава изискуемите по закон нравствени качества се прави при вливането му в системата на съдебната власт, като тези качества следва да се проявят във времето, през което то осъществява своите магистратски функции. Нравствените качества на съдиите, прокурорите и следователите трябва да личат във всички техни актове и действия, включително и към момента на преустановяване на правоотношението, те са от значение за произтичащите от това правни последици.

В този смисъл оспорената уредба импонира на важността на изискването съдиите, прокурорите и следователите да изпълняват и внедряват в професионалната си дейност и в личния си живот правилата за нравствено поведение. Възприетото в атакуваната разпоредба разрешение се явява продължение на системен и последователен законодателен подход, в основата на който стои разбирането за нравствените и професионалните качества на съдиите, прокурорите и следователите, като атестат и гарант за тяхната автономия. Така се постига вътрешна съгласуваност и последователност в логиката на правната уредба, свързана със статута на посочените лица (правова държава във формален смисъл).

Отлагането на изплащането на еднократното благодарствено обезщетение при условията на чл. 225, ал. 3 ЗСВ е моралната оценка, която законодателят поставя при наличие на достатъчно данни за поведение, с което съдията, прокурорът или следователят се е отклонил от повелята за нравственост и безукорност и е дал повод за водене на дисциплинарно или наказателно производство срещу него. Понятието „нравствени качества“ е морална категория. Моралът представлява система от неписани правила за поведение, които не възникват по силата на властнически акт. Ето защо способ да се гарантира спазването им в една правова държава е обременено във формата на закон неодобрение, което съответното аморално поведение среща у останалите членове на обществото.

Крайната цел на атакуваната разпоредба е да запази интегритетът на магистратската служба и доверието на гражданите в нея. Съвкупността от поведението на отделните магистрати в личен и професионален план е това, което в най-голяма степен оформя облика на съдебната власт пред обществото.

Изплащането на парично обезщетение на съдия, прокурор или следовател преди да е ясен изходът от образуваното наказателно производство срещу него, несъмнено ще накърни авторитета на съдебната власт. А съхраняването на престижа на съдебната власт и доверието в нея, разколебано от поведението на освободения от длъжност магистрат, е цел от най-висш, конституционен порядък и предпоставка за нормалното и безпрепятственото ѝ функциониране (Решение № 5 от 2016 год. по к. д. № 2/2016 г.).

Така оспорената уредба допринася за реализацията на един от същностните компоненти на принципа за правова държава – възстановяването на правната справедливост. Правните субекти следва да се осланят на съдебната власт в търсене на закрила на своите права и свободи, а доверието и доброто име, с които тази власт се ползва в обществото, способстват за това.

В разрешението по чл. 225, ал. 3 ЗСВ се проектира и друго ясно правило на правовата държава – разпоредбите по прилагане на даден правен институт да бъдат не само точно и ясно разписани, но да са формулирани в тясна близост и унисон с неговата правна същност и предназначение, да съобразяват контекста, в който този институт се прилага. Еднократното благодарствено обезщетение, което се изплаща на съдия, прокурор, следовател при освобождаване от длъжност, е за положените усилия в хода на правораздавателната му дейност, за неговия личен принос в процеса на утвърждаване на върховенството на правото. То е форма на отблагодаряване, с която се отдава заслуженото за проявената отдаденост и усърдие в работата.

В своята практика Конституционният съд поставя ударението именно върху тази особеност на паричното плащане при прекратяване на правоотношението за работа и го определя като благодарствено (Решение № 1 от 2017 год. по к. д. № 6/2016 г.). В този контекст получаването на обезщетение при освобождаване от длъжност като съдия, прокурор или следовател в условията на висящо наказателно производство би било несъвместимо със самата природа на гратификацията, като израз на благодарност за дългогодишна предана служба, за проявената от работника или служителя лоялност.

Независимостта на магистратите по отношение на предмета на тяхната дейност (наказателно, гражданско или административно производство), произтичаща от чл. 117 Конституцията, разбрана като свободно от указания, законосъобразно изпълнение на служебните функции, не може да съществува, без да е подсигурана и тяхната личната независимост. Ето защо в сферата на конституционноправното регулиране са изградени и се прилагат правни механизми, предназначени да гарантират постигането ѝ на практика. Такъв е институтът на имунитета на съдиите, прокурорите и следователите.

Конституционната уредба на магистратския имунитет търпи динамично развитие във времето, за да се стигне до действащото положение, според което посочените лица се ползват с наказателна и гражданска неотговорност за служебни действия и постановени актове, при условие, че извършеното не съставлява умишлено престъпление от общ характер (чл. 132, ал. 1). В доктрината се подчертава материалноправният характер на неотговорността – тя е за служебни действия, чрез които се осъществяват основните функции и се взимат решения.

По действащата българска Конституция съдиите, прокурорите и следователите имат само функционален имунитет, предназначен да създаде благоприятна среда на свободно от натиск и въздействие решаване на делата и преписките. С това си съдържание и с този си предметен обхват неотговорността е предназначена да гарантира на посочените лица тяхната независимост, когато осъществяват функциите си. На фона на това предназначение на функционалния имунитет, когато наказателното производство срещу освободения от длъжност магистрат се води при наличие на достатъчно данни за умишлено престъпление от общ характер, извършено при или по повод изпълнение на служебни задължения, следва да се допусне, че това му поведение се е проектирало негативно върху осъществяването от него професионални функции. В тези случаи разпоредбата на чл. 225, ал. 3 ЗСВ изпълнява и важна предупредително-възпираща функция – съдиите, прокурорите и следователите да се въздържат от актове и действия, с които посягат върху ядрото на правосъдната дейност.

Прегледът на уредбата на обезщетенията с гратификационен характер в българското законодателство показва, че законодателят подхожда диференцирано при установяване на критериите, които предпоставят възникването на правото на парично обезщетение, от една страна и на критериите, съобразно които се определя неговият размер, от друга. Държи се сметка за характера и естеството на упражняваната от работника или служителя трудова дейност, за нейното значение за нормалното функциониране на държавния апарат, за осигуряване на сигурността и суверенитета на държавата и за защитата на правата и законните интереси на гражданите. Такъв диференциран подход се вписва напълно в свободата на преценка, с която законодателят разполага, когато регламентира права, които не са с ранг на конституционни, нито са производни от гарантирани по Конституция права.

Подобен подход, при който еднократното парично обезщетение, дължимо в случаите на прекратяване на правоотношението за работа, не се изплаща до приключване на висящо наказателно, респ. дисциплинарно производство, съвсем не е чужд на правната ни система. Аналогично на възприетото в чл. 225, ал. 3 ЗСВ разрешение се съдържа и в Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“.

Според уредбата в Кодекса на труда, към която чл. 229 ЗСВ препраща за неуредените в Раздел V от ЗСВ въпроси, това право възниква дори и при дисциплинарно уволнение на работника. Атакуваното разрешение в ал. 3 на чл. 225 ЗСВ обаче има за цел да открои по-реелефно положението на съдиите, прокурорите и следователите и важноста на техните функции.

Преамбюлът на Конституцията прогласява справедливостта като общочовешка ценност, за чиято реализация е мислена и се прилага самата Конституция. Оспорената разпоредба е средство за постигане на справедлив от конституционноправна гледна точка резултат, така че да не се стигне до изплащане на благодарствено парично обезщетение на съдии, прокурори и следователи, извършили престъпления или тежки дисциплинарни нарушения (Решение на КС № 1 от 2017 год. по к. д. № 6/2016 г.).

Конституционният съд не споделя и изложеното в искането съображение, според което разрешението по чл. 225, ал. 3 ЗСВ третира еднакво лицето, срещу което само е повдигнато обвинение и лицето, осъдено с влязла в сила присъда, като не се изплаща благодарствено обезщетение и в двата случая. Атакуваната норма не прегражда безвъзвратно получаването на парично плащане, а го отлага във времето до приключване на висящото наказателно производство с влязла в сила присъда. Възникването на изискуемостта на правото на обезщетение по чл. 225, ал. 1 ЗСВ в случай на освобождаване от длъжност на обвиняем съдия, прокурор или следовател, следователно е поставено в зависимост от настъпването на едно отлагателно условие – приключването на образувано наказателно производство срещу съдия, прокурор или следовател чрез неговото прекратяване или постановяване на влязла в сила присъда, при отчитане особеностите на чл. 165, ал. 1 т. 3 ЗСВ.

Конституционният съд не споделя и тезата на вносителя на искането, според която с оспорвания текст се създава основание за Висшия съдебен съвет да откаже изплащане на парично обезщетение, без гаранции срещу прекомерна и произволна продължителност на съдебното производство спрямо обвинените за умишлени престъпления горепосочени лица. Конституционният съд припомня, че добросъвестността на органите на власт, в т. ч. и на органите на съдебната власт, се предполага (Решение на КС № 1 от 2005 год. по к.д. № 8/2004г.). Презумпцията за тяхната добросъвестност според Конституционния съд е издигната в мерило за конституционсообразност на текущото законодателство. Тази презумпция служи като основа за нормотворческата дейност на Народното събрание и е въведена в разума на приеманите от него закони.

Като израз на това принципно разбиране Наказателно-процесуалният кодекс подпомага проявлението на презумпцията за добросъвестност в процеса на правоприлагане, като с императивни норми създава задължение за органите на съдебната власт да приключват производствата по наказателни дела в разумен срок. Предвидени са редица процесуални срокове досежно досъдебното производство, а чл. 22, ал. 1 НПК задължава съда да разглежда делата в разумен срок. Все законови гаранции срещу прекомерна продължителност на наказателното производство.

Поради изложеното Конституционният съд приема, че искането на състав на ВКС за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл.225, ал.3 ЗСВ, е неоснователно, поради което следва да бъде отхвърлено.

Воден от изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията, във връзка с чл. 22, ал. 1 от Закона за Конституционен съд, Конституционният съд

Р Е Ш И:

Отхвърля искането на тричленен състав на Върховния касационен съд, Гражданска колегия, Четвърто отделение за установяване на противоконституционност на чл. 225, ал. 3 от Закон за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г., последно изм. и доп. ДВ, бр.77 от 18.09.2018 г.).

Председател: Борис Велчев